

Kamenyec-Podolszkijról tárgyszerűen

VISSZHANG - XLVI. évfolyam 6. szám, 2002. február 8.

Dr. Újhelyi Klára szerint vagy nem ismerem kellő mélységében az 1941-es kamenyec-podolszkiji deportálás történetét, vagy szándékosan félre akartam vezetni olvasóimat (Kamenyec-Podolszkról, ÉS, febr. 1.). Dr. Újhelyi Klára figyelmébe ajánlom a kamenyec-podolszkiji deportálással kapcsolatos, publikált dokumentumokat, Majsai Tamás úttörő munkáit, és a kérdéskörrel kapcsolatos legfrissebb szakirodalmat, elsősorban Ormos Mária remek Kozma Miklós-életrajzát.

Holokauszt című könyvemben (Pannonica Kiadó, 2001) külön fejezetet szenteltem az 1941-es magyarországi deportálások történetének (228-232. o.). Amikor 2001 őszén a Goethe Intézetben tartandó előadásomra készültem, természetesen nem írhattam le mindazt, amit bírálóm most akkori előadásomból hiányol. Dr. Újhelyi Klára téved: 1941 július-augusztusában alapvetően és döntően Kárpátalja, sőt ezen belül a körülbelül 5 kilométeres határsáv zsidótlanítása volt a cél. Az 1941 július elején kiadott rendeletek betűjének és szellemének engedelmeskedve a helyi hatóságok több kárpátaljai területről az igazoltan magyar állampolgárságú zsidókat is deportálták. Az ország több területén főként az internálótáborokból gyűjtötték össze a külhonos zsidókat, de szó sem volt arról, amit dr. Újhelyi állít, hogy országszerte megindult volna az idegen állampolgároknak nyilvánított zsidók összegyűjtése és deportálása. Nem igaz az sem, hogy az állítólagos 1936-os összeírásnak bármi köze lett volna az 1941-es deportáláshoz. 1936-ban még évekkel voltunk az 1938-1940-es terület-visszacsatolás előtt, márpedig - ismétlem - az 1941-ben deportáltak döntő többsége kárpátaljai lakos volt, akiket így össze sem írhattak a magyar hatóságok 1936-ban.

A Budapesti Közlönyben 1941. április 18-án jelent meg a 2870/1941. sz. kormányrendelet. Ebben egyetlen szó sincs arról, hogy a rangjuktól megfosztott zsidó vagy "zsidóvonatkozású" tisztak állampolgárságát is elvették volna. A magyar hatóságok, törvényhozók a zsidók állampolgársága tekintetében kevésbé voltak gondosak vagy cinikusak, mint például bolgár, szlovák vagy horvát kollégáik. Ez utóbbi országokban olyan rendeleteket, törvényeket hoztak, melyek értelmében a deportált zsidók, amint az őket szállító vonatok, uszályok elhagyták az ország területét, mint illegális emigránsok, elvesztették állampolgárságukat. Dr. Újhelyi nagypapája nem a magyar, hanem az Osztrák-Magyar Monarchia katonájaként harcolt az első világháborúban. Ha önként jelentkezett frontszolgálatra (és miért ne tette volna oly sok magyar érzelmű Mózes vallású honfitársához hasonlóan), akkor minden további nélkül be is sorozhatták a Monarchia hadseregébe, függetlenül attól, hogy (magyar) állampolgársági papírjai rendben voltak-e.

Könyvemben azt írtam, hogy a minisztertanács nem vitatta meg 1941-ben a deportálásokat. Mint Ormos Mária Kozma Miklós feljegyzései alapján megírta, ez nem igaz. Csak a minisztertanácsi jegyzőkönyvek végső, alaposan megszerkesztett változatából hagyták ki az erről szóló részeket. (Milyen kellemes dolguk lesz 50-100 év múlva az 1998-2002-es évek kormányüléseiről író történészeknek: se megszerkesztett, se szerkesztetlen változat nincs, nem kell majd a fejüket törni, dokumentumokat elemezni.)

Dr. Újhelyi Klára figyelmetlenül olvasta előadásom szövegét. Mint azt már Majsai Tamás is, Randolph L. Braham is többször leírta, és én csak megismételtem: 1941 augusztusában, amikor, nem a határ menti Kőrösmezőnél, hanem az onnan jóval távolabb lévő Kamenyec-Podolszkijnál az Einsatzgruppe-C, ukrán kollaboránsaikkal együtt körülbelül 23 000 zsidót lemészárolt, ez nem csak a magyar, hanem az európai holokauszt első, tízezrekben mérhető tömeggyilkossága volt. Naiv feltételezés, hogy ezeket a tömeggyilkosokat a magyar katonák "odahívták" volna, mint dr. Újhelyi állítja. Majsai Tamás számításai szerint Kőrösmezőtől Kamenyec-Podolszkij légvonalban 140 km távol van, ami körülbelül 200-220 kilométer tényleges távolságot jelent. Kamenyec-Podolszkij körzetébe magyar katonai teherautókon szállították a zsidókat.

Dr. Újhelyi Klárának abban teljesen igaza van, hogy tavaly senki nem emlékezett meg a kamenyec-podolszkiji deportálások 60. évfordulójáról. Sajnálatos, hogy neki sem tűnt föl, hogy 2002 januárjában említés nélkül múltak el azok a napok, amikor az 1942-es újvidéki "hideg napok" sokezernyi szerb és zsidó áldozatáról meg lehetett volna emlékezni.